

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.10.1996, sp. zn. 2 Tzn 179/96, ECLI:CZ:NS:1996:2.TZN.179.1996.1

Číslo: 28/1997

Právní věta: Vstup do domu nebo bytu jiného s právně relevantním souhlasem některé z osob, které v něm oprávněně bydlí, nemůže naplňovat znaky trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 tr.zák., a to ani v případě, když další z takových osob se vstupem nesouhlasí. Při posuzování podmíněnosti trestního stíhání vedeného pro trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr.zák. souhlasem poškozeného podle § 163a odst. 1 tr.ř. je nutno vzít v úvahu, že v případě uvedeného trestného činu mají postavení poškozeného podle § 43 odst. 1 tr.ř. všechny osoby, které oprávněně bydlí v obydlí, do něhož pachatel vnikl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.10.1996

Spisová značka: 2 Tzn 179/96

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Porušování domovní svobody

Předpisy: 140/1961 Sb. § 238

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28

Porušování domovní svobody

Vstup do domu nebo bytu jiného s právně relevantním souhlasem některé z osob, které v něm oprávněně bydlí, nemůže naplňovat znaky trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák., a to ani v případě, když další z takových osob se vstupem nesouhlasí.

Při posuzování podmíněnosti trestního stíhání vedeného pro trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. souhlasem poškozeného podle § 163a odst. 1 tr. ř. je nutno vzít v úvahu, že v případě uvedeného trestného činu mají postavení poškozeného podle § 43 odst. 1 tr. ř. všechny osoby, které oprávněně bydlí v obydlí, do něhož pachatel vnikl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 1996 sp. zn. [2 Tzn 179/96](#))

K stížnosti pro porušení zákona zrušil Nejvyšší soud České republiky rozsudek Krajského soudu v

Hradci Králové ze dne 11. 5. 1995 sp. zn. 10 To 195/95, jakož i rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 14. 3. 1995 sp. zn. 3 T 69/95, a tomuto soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 14. 3. 1995 sp. zn. 3 T 69/95 byl obviněný T. V. uznán vinným trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 238 odst. 1 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na osm měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Trestného činu se obviněný dopustil podle zjištění Okresního soudu v Ústí nad Orlicí tím, že dne 24. 8. 1994 kolem 22.00 hodin v Újezdu u Chocně vnikl otevřeným oknem do domku majitele Z. D., kterým byl na místě zadržen a předán příslušníkům Policie ČR - Obvodního oddělení v Chocni.

Proti rozsudku Okresního soudu v Ústí nad Orlicí podal obviněný T. V. odvolání, o kterém rozhodl Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 11. 5. 1995 sp. zn. 10 To 195/95 tak, že v rozsudku Okresního soudu v Ústí nad Orlicí zrušil výrok o trestu a způsobu jeho výkonu a uložil obviněnému při nezměněném výroku o vině nepodmíněný trest odnětí svobody na čtyři měsíce se zařazením do věznice s dozorem.

Ministr spravedlnosti podal dne 30. 9. 1996 ve prospěch obviněného T. V. stížnost pro porušení zákona proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové. Namítl, že Okresní soud v Ústí nad Orlicí náležitě nezjistil skutkový stav, pokud jde o otázku, zda obviněný do domu vstoupil se souhlasem R. D., a zdůraznil okolnost, že obviněný vnikl výlučně jen do pokoje, který obývala R. D., a že do jiných částí domu nevstoupil. Ministr spravedlnosti poukázal na to, že pokud by R. D. obviněného pozvala nebo alespoň konkludentně souhlasila s jeho jednáním spočívajícím ve vniknutí do jejího pokoje, nemohly být naplněny znaky trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. Pro případ, že by si R. D. návštěvu obviněného výslovně nepřála a dala mu to najevo, ministr spravedlnosti uvedl, že by znaky tohoto trestného činu byly naplněny, avšak namítl, že poškozená R. D. jako družka obviněného nedala podle § 163a odst. 1 tr. ř. souhlas k jeho trestnímu stíhání. Kromě toho ministr spravedlnosti poukázal na vadný postup v přípravném řízení, kdy vyšetřovatel dal nesprávně zkoumat duševní stav svědkyně R. D. podle § 116 tr. ř. a kdy v rámci postupu podle § 166 odst. 1 tr. ř. odepřel obviněnému a obhájci možnost prostudovat si tu část spisu, kterou tvořil znalecký posudek o duševním stavu uvedené svědkyně. Dále ministr spravedlnosti vytkl, že Krajský soud v Hradci Králové nesplnil svou přezkumnou povinnost, kterou měl jako soud odvolací, neboť vadný výrok o vině obviněného T. V. ponechal beze změny. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil vytykaná porušení zákona, ke kterým došlo v neprospěch obviněného, aby zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové i rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí a aby dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř., tj. aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí je vadný již proto, že ve skutkové části výroku o vině chybí popis jakékoli skutkové okolnosti, která by odpovídala zákonnému znaku "neoprávněně". Okresní soud ve skutkové části výroku vymezil skutek tak, že obviněný "otevřeným oknem vnikl do domku majitele Z. D." Trestného činu porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. se dopustí mimo jiné ten, kdo neoprávněně vnikne do domu nebo do bytu jiného. Z citovaného ustanovení tak vyplývá, že obviněný mohl spáchat uvedený trestný čin jen za předpokladu, že do

domku vlastníka Z. D. vnikl neoprávněně. Okresní soud proto měl ve skutkové části výroku o vině uvést takové skutkové okolnosti, které v tomto ohledu na podkladě důkazů zjistil a které by zákonný znak "neoprávněně" ve smyslu § 238 odst. 1 tr. zák. naplňovaly.

V této spojitosti je třeba poukázat na to, že obviněný uplatnil obhajobu, podle níž do domu šel se souhlasem R. D., resp. dokonce na její pozvání. Tato obhajoba byla velmi závažná, neboť pokud by byla pravdivá, resp. pokud by nebyla vyvrácena, nebylo by možno činit přesvědčivý závěr, že obviněný vnikl do domu neoprávněně ve smyslu § 238 odst. 1 tr. zák. Okresní soud však neučinil žádná zjištění v tom směru, zda tu byl i souhlas nebo pozvání R. D., a hodnocení provedených důkazů neorientoval na taková zjištění. Okresní soud v odůvodnění rozsudku dokonce označil taková zjištění za bezvýznamná a odkázal přitom na okolnost, že obviněnému i R. D. "bylo již delší dobu známo, že obviněný do domu nesmí". Okresní soud z toho dovodil, že za této situace by ani pozvání R. D. nemohlo nic změnit na protiprávnosti jednání obviněného. Z dalších souvislostí vyplývá, že okresní soud měl na mysli to, že vstup obviněného do domu si výslovně nepřáli rodiče R. D.

Tyto úvahy okresního soudu svědčí o tom, že nepovažoval R. D. za osobu, která by byla oprávněna vyjádřit souhlas se vstupem obviněného do domu, a že za rozhodující pokládal stanovisko rodičů R. D. Formulace skutkové části výroku o vině, podle níž obviněný vnikl "do domku majitele Z. D.", nasvědčuje tomu, že okresní soud otázku protiprávnosti jednání obviněného posuzoval podle toho, jaký vztah ke vstupu obviněného do domu měl Z. D. jako otec R. D. a současně vlastník, popříp. spoluvlastník domu.

Trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák. není trestným činem proti majetku, jak je zřejmé již ze systematického zařazení uvedeného ustanovení v hlavě osmé, oddílu prvním, zvláštní části trestního zákona o trestných činech proti svobodě, a nikoli v hlavě deváté, zvláštní části trestního zákona o trestných činech proti majetku. Předmětem ochrany v případě ustanovení § 238 tr. zák. tedy není majetek, nýbrž nedotknutelnost obydlí. Nedotknutelnost obydlí je zakotvena v čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Podle tohoto článku není do obydlí dovoleno vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí. Z toho a contrario vyplývá, že pokud osoba vstoupí do obydlí se souhlasem toho, kdo v něm bydlí, neporušuje nedotknutelnost obydlí a nejedná tak proti zájmu chráněnému v ustanovení § 238 tr. zák. Jestliže je v čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod kritérium nedotknutelnosti obydlí vyjádřeno dikcí, že do obydlí není dovoleno vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí, znamená to, že otázka, kdo je vlastníkem objektu a jaké je jeho stanovisko ke vstupu třetí osoby do obydlí, je sama o sobě nerozhodná. Kritériem nedotknutelnosti obydlí tedy není souhlas či nesouhlas osoby, která je vlastníkem objektu, nýbrž souhlas či nesouhlas osoby, která v objektu oprávněně bydlí. Jestliže vlastník či spoluvlastník objektu v něm zároveň bydlí, je jeho souhlas či nesouhlas podstatný jako souhlas či nesouhlas osoby, která v objektu bydlí.

Z těchto zásad vyplývají závažné důsledky pro posouzení projednávané věci. R. D. bydlela se svými rodiči v domku, do kterého obviněný podle zjištění okresního soudu vnikl. V době činu byla zletilá a z ničeho není patrné, že by její způsobilost k právním úkonům byla nějak omezena. Byla proto osobou, jejíž případný souhlas s tím, aby obviněný do domu vstoupil, vylučoval protiprávnost tohoto jednání obviněného. V tom spočívá význam zjištění, které okresní soud ve skutečnosti neučinil, totiž zda R. D. se vstupem obviněného do domu souhlasila či nesouhlasila. Bez takového zjištění, které by se opíralo o provedené důkazy a jejich náležité hodnocení, nebylo možno o vině obviněného spolehlivě rozhodnout.

Okresnímu soudu je ovšem třeba vytknout i to, že v odůvodnění rozsudku nevysvětlil, jak se vypořádal s obhajobou obviněného, že do domu nevnikl, nýbrž do něj byl násilím vtažen za okolností, kdy se naklonil do otevřeného okna pokoje R. D. v přízemí a zavolal na ni. Podle této obhajoby obviněného ho do místnosti oknem vtáhly dvě osoby.

Trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. spadá do okruhu těch trestných činů, ohledně kterých platí, že trestní stíhání je podmíněno souhlasem poškozeného podle § 163a odst. 1 tr. ř., pokud mezi obviněným a poškozeným je některý ze vztahů uvedených v tomto ustanovení. V posuzovaném případě okresní soud zjistil, že R. D. je družkou obviněného. Za tohoto stavu by trestní stíhání obviněného bylo podmíněno jejím souhlasem jen v případě, že by poškozeným podle § 43 odst. 1 tr. ř. byla pouze R. D., a nikoli již žádná jiná osoba. Pro posouzení otázky, zda R. D. byla jediným poškozeným, chybí v dosud provedených důkazech spolehlivý podklad. Samotná okolnost, že podle zjištění okresního soudu obviněný vnikl do pokoje R. D., pro posouzení uvedené otázky nestačí. Tento pokoj se nachází v rodinném domku. R. D. by byla jediným poškozeným tehdy, pokud by její pokoj měl povahu samostatného obydlí odděleného od ostatních částí rodinného domku tak, že ostatní osoby, které jinak v rodinném domku bydlí, by do tohoto pokoje neměly přístup. Naproti tomu, pokud by poměry v rodinném domku byly uspořádány tak, že všechny osoby, které v něm bydlí, obývají dům jako celek, aniž by byl rozdělen na samostatná a vzájemně oddělená obydlí, by byl na místě závěr, že celý dům je jedním obydlím všech osob, které v něm bydlí. Za takové situace jsou neoprávněným vniknutím do domu poškozeni všichni, kdo v něm bydlí. Okolnost, že osoby, které bydlí v celém domě jako jediném obydlí, fakticky užívají každá jinou místnost, je nerozhodná a nemůže odůvodnit závěr, že poškozeným je jen ten, kdo tak užívá místnost, do níž pachatel neoprávně vnikl.

Z těchto důvodů se Nejvyšší soud neztotožnil se stížností pro porušení zákona v tom, že by jednáním obviněného, pokud by bylo neoprávněné, byla poškozena jen R. D., a že by trestní stíhání obviněného bylo podmíněno jejím souhlasem podle § 163a odst. 1 tr. ř. Stav je ve skutečnosti takový, že v dosavadním řízení nebyly na podkladě důkazů objasněny okolnosti rozhodné pro posouzení otázky, jaký byl okruh poškozených, tj. zda poškozenou byla jen R. D., nebo zda poškozenými byly i další osoby, které v domě bydlí a jejichž souhlas k trestnímu stíhání obviněného nepřichází v úvahu. Z důkazů je patrné, že v domě bydlí nejen R. D., ale i její rodiče Z. D. a H. D., její bratr A. D. a její dědeček J. D.

Ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti důvodně vytkl jako závažnou vadu řízení to, že vyšetřovatel v přípravném řízení přibral dva znalce psychiatrie a psychologie ke zkoumání duševního stavu svědkyně R. D. postupem podle § 116 odst. 1 tr. ř. a že rozsah tohoto zkoumání přesahoval meze stanovené v § 118 tr. ř., a dále to, že v rámci postupu podle § 166 odst. 1 tr. ř. při skončení přípravného řízení bylo obviněnému a obhájci v rozporu s tímto ustanovením odepřeno prostudovat si tu část spisu, jejímž obsahem byl znalecký posudek o duševním stavu svědkyně R. D. Tyto vady však neměly žádný vliv na meritorní rozhodnutí, protože svědkyně R. D. v hlavním líčení odepřela výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř. z důvodu, že je družkou obviněného, a její výpověď tudíž nebyla nijak ani hodnocena. Účelem znaleckého posudku bylo získat objektivní podklad pro hodnocení věrohodnosti výpovědi svědkyně. Protokol o výslechu svědkyně z přípravného řízení nebyl v hlavním líčení jako důkaz čten, protože v přípravném řízení svědkyně po poučení podle § 100 tr. ř. neprohlásila výslovně, že práva odepřít výpověď jako družka obviněného nepoužívá. Nebylo proto možné v hlavním líčení postupovat podle § 211 odst. 3 tr. ř. a číst protokol o výslechu z přípravného řízení.

Z uvedeného je zřejmé, že pokud Okresní soud v Ústí nad Orlicí uznal obviněného vinným trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák., učinil tak na podkladě nedostatečně zjištěného stavu věci a neúplného hodnocení důkazů. Tím okresní soud porušil v neprospěch obviněného zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., které upravuje postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů.

Krajský soud v Hradci Králové, který rozhodoval o odvolání obviněného, vady rozsudku okresního soudu nezjistil, nevytkl ani neodstranil, příp. neuložil jejich odstranění. Krajský soud se naopak s nesprávným výrokem o vině obviněného ztotožnil a omezil se jen na změnu výroku o trestu. Tím

krajský soud porušil v neprospěch obviněného zákon v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., které upravuje přezkumnou povinnost odvolacího soudu.

Nejvyšší soud proto vyslovil tato porušení zákona, zrušil rozsudky obou soudů, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která zrušením rozsudků pozbyla podkladu, a přikázal Okresnímu soudu v Ústí nad Orlicí, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Při novém projednání věci okresní soud odstraní vady a neúplnosti vytknuté tímto rozsudkem Nejvyššího soudu a poté znovu rozhodne o vině, případně o trestu, ukáže-li se, že z hlediska § 163a odst. 1 tr. ř. není překážky pro trestní stíhání obviněného.